

ดอกเบญจมาศ (Chrysanthemum)

ดอกเบญจมาศ เป็นไม้ดอกที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศไทย เนื่องจากมีอายุการปักแจกันนาน มีสีสดใส ราคาไม่แพง โดยมีพื้นที่ปลูกในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย น่าน ลำพูน หนองคาย อุบลราชธานี ขอนแก่น อุดรธานี เลย นครราชสีมา (อ.วังน้ำเขียว, อ.ปากช่อง, อ.สูงเนิน) และยะลา การปลูกจะแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ในฤดูกาล ช่วงเดือนกันยายน - เดือนมีนาคม และนอกฤดูกาล เดือนเมษายน - เดือนสิงหาคม ตลาดจำหน่ายเบญจมาศที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดปากคลองตลาด (กรุงเทพฯ) ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมือง (ปทุมธานี) ตลาดแม่กิมเฮง (นครราชสีมา) ราคาขายส่งจะอยู่ที่กิโลละ 50-60 บาท (1 กำ หนัก 0.8 - 1 กก. มีประมาณ 10-15 ช่อ แล้วแต่ชนิดของพันธุ์เบญจมาศ)

สำหรับประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตเบญจมาศคุณภาพสูงเพื่อการค้าอย่างต่อเนื่อง แต่จะต้องผลิตในพื้นที่ที่เหมาะสม การปลูกในพื้นที่ราบส่วนใหญ่จะได้คุณภาพดีในช่วงฤดูหนาวเท่านั้น ปัจจุบันเกษตรกรสามารถขยายพันธุ์เบญจมาศได้เองด้วยวิธีการปักชำยอด สามารถควบคุมและกำหนดระยะเวลาปลูกและเก็บเกี่ยวได้ ทำให้ผลผลิตทยอยออก สามารถคาดคะเนผลผลิตเพื่อการจัดการตลาดได้ดีขึ้น

ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา
กองขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร

เลขที่ 85 ถนนเกษตร ตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา 30160 โทร./โทรสาร 0-4437-9617
website : <http://www.aopdt04.doae.go.th> E-mail aopdt04@doae.go.th

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

วงศ์ *Asteraceae*
ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendranthema grandiflora*
ชื่อสามัญ *Chrysanthemum*

เบญจมาศเป็นไม้ล้มลุก มีลำต้นสูงประมาณ 1-3 ฟุต แตกกิ่งก้านสาขาไม่มาก ตามกิ่งก้านและลำต้นมีขนละเอียดใบมีลักษณะเรียวรี และขอบใบหยัก อ่อนนุ่ม มีขนอ่อนๆ อยู่ทั่วทั้งใบมีสีเขียว ใบมีลักษณะแตกต่างกันไปตามพันธุ์ พันธุ์เบญจมาศที่นิยมปลูกเป็นไม้ตัดดอก มี 3 ประเภท คือ

1. *Exhibition Type* ดอกขนาดใหญ่มาก ดอกมีรูปทรงกลม ลำต้นสูงใหญ่ แต่ละต้นเลี้ยงให้มีเพียง 1 ดอก
2. *Standard Type* ดอกขนาดเล็กกว่า *Exhibition Type* แต่ละต้นเลี้ยงให้มี 3-4 กิ่ง และแต่ละกิ่งให้มีเพียง 1 ดอก
3. *Spray Type* ดอกขนาดเล็กกว่า *Standard Type* แต่ละกิ่งมีหลายดอกและมี 3-4 กิ่งต่อต้น หรืออาจมีมากกว่านี้ ตัดดอกขายในลักษณะเป็นกิ่งหรือต้องขายทั้งต้น

ประเภทของพันธุ์เบญจมาศที่จำแนกตามรูปทรง

1. **ซิงเกิ้ล (Single)** หรือดอกชั้นเดียวมีลักษณะคล้ายดอกเดซี่ ประกอบด้วยกลีบชั้นนอก 1-2 ชั้นและกลีบดอกชั้นในแบนราบอยู่ในกลางของดอก
2. **อนีโมน (Anemone)** คล้ายดอกชั้นเดียว แต่กลีบดอกชั้นในยาวกว่า โดยจะยืดอกและมีลักษณะเป็นหลอด ทำให้ส่วนกลางของช่อดอกโป่งขึ้น บางครั้งกลีบดอกชั้นในมีสีต่างไปจากกลีบดอกชั้นนอก
3. **สไปเดอร์ (Spider)** หรือแมงมุม ประกอบด้วยกลีบชั้นนอกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีลักษณะเรียวเล็ก และปลายโค้งคล้ายขาแมงมุม
4. **ปอมปอน (Pompon)** มีลักษณะเป็นลูกกลมคล้ายลูกฟุตบอลประกอบด้วยกลีบดอกชั้นนอกที่มีขนาดเท่าๆกัน โดยไม่ปรากฏให้เห็นกลีบดอกชั้นใน
5. **เดคเคอเรทีฟ (Decorative)** หรือดอกซ้อน มีลักษณะคล้ายปอมปอน เพราะประกอบด้วยกลีบดอกชั้นนอกเป็นส่วนใหญ่ แต่กลีบดอกชั้นนอกๆ จะยาวกว่าดอกชั้นใน
6. **พวกดอกใหญ่ (Large Flowered)** ดอกที่บานแล้วจะมีขนาดใหญ่กว่า 4 นิ้ว ส่วนใหญ่แล้วจะไม่เห็นกลีบดอกชั้นใน

ซิงเกิ้ล (Single)

อนีโมน (Anemone)

สไปเดอร์ (Spider)

ปอมปอน (Pompon)

เดคเคอเรทีฟ (Decorative)

พวกดอกใหญ่ (Large Flowered)

ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา
กองขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร

เลขที่ 85 ถนนเกษตร ตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา 30160 โทร./โทรสาร 0-4437-9617
website : <http://www.aopdt04.doae.go.th> E-mail aopdt04@doae.go.th

การขยายพันธุ์

1. การขยายพันธุ์ด้วยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

การขยายพันธุ์วิธีนี้ทางศูนย์ฯ จะใช้สำหรับเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อแม่พันธุ์โดยคัดเลือกต้นแม่พันธุ์ที่ปลอดโรคมานำเพาะเลี้ยงด้วยอาหารวุ้นในห้องปฏิบัติการ ต้นพันธุ์ที่ได้จะมีความแข็งแรง สม่าเสมอ ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพมากขึ้น

2. การขยายพันธุ์โดยวิธีการปักชำ

โดยการนำยอดพันธุ์จากต้นแม่พันธุ์เบญจมาศที่สมบูรณ์ ไม่มีโรคแมลง ตัดกิ่งยาว 2.5 นิ้ว ด้านปลายเฉือนเป็นรูปปากฉลาม และปลิดใบล่างออกเพื่อไม่ให้ใบเน่าและเกิดโรค ควรจุ่มยากันราและเพื่อให้รากออกเร็วให้นำกิ่งเบญจมาศที่จะปักชำจุ่มฮอร์โมนเร่งราก ผึ่งให้แห้งแล้วจึงนำมาปักชำในวัสดุปักชำที่โปร่งระบายน้ำ อากาศ เก็บความชื้นได้ดี เช่น ทรายหยาบ แกลบดำ ขุยมะพร้าว หรือทรายหยาบผสมขี้เถ้าแกลบ ในอัตราส่วน 1:1 โดยใช้ระยะปักชำ 2x1 นิ้ว ปักให้โคนกิ่งลึกลงไปในวัสดุปักชำ 0.5- 1 นิ้ว รดน้ำให้ชุ่มประมาณ 2 สัปดาห์ จึงแตกรากใหม่ หลังจากนั้นย้ายกิ่งปักชำลงวัสดุปลูกหรือลงแปลง การขยายพันธุ์โดยวิธีนี้สามารถขยายพันธุ์ได้เป็นจำนวนมากและการใช้กิ่งปักชำที่มีขนาดสม่ำเสมอเมื่อนำมาปลูกจะสามารถออกดอกได้ในเวลาใกล้เคียงกัน

ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา
กองขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร

เลขที่ 85 ถนนเกษตร ตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา 30160 โทร./โทรสาร 0-4437-9617
website : <http://www.aopdt04.doae.go.th> E-mail aopdt04@doae.go.th

การปลูกและการดูแลรักษา

1.การเตรียมดิน ขุดดินลึกประมาณ 50 ซม. เพื่อระบายน้ำและเพิ่มความร่วนซุยในดินโดยผสมแกลบ และปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ในอัตราส่วนดังนี้ 3:2:1 ผสมให้เข้ากันในระดับ 20 ซม. ค่า pH 6 โดยใช้ปูนขาวหรือโดโลไมท์ แพลงควรสูง 15-20 ซม. แพลงกว้าง 1.2 ม. (ปลูกได้ 8 -10 แถว) ทางเดินกว้าง 80 ซม.

2.การปลูก คัดเลือกกิ่งหรือหน่อที่มีขนาดและความอุดมสมบูรณ์ใกล้เคียงกันปลูกในแปลงเดียวกันเพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติบำรุงรักษาและสามารถตัดดอกได้พร้อมกัน ปลูกลึกประมาณ 3/4 นิ้ว หากปลูกลึกเกินไปรากจะเจริญไม่ดีเพราะขาดอากาศ สำหรับระยะปลูกแบบไม่เด็ดยอด ใช้ระยะปลูก 12.5 x 12.5 ซม.หรือ 15 x 15 ซม. ส่วนการปลูกแบบเด็ดยอดใช้ระยะปลูก 15 x 20 ซม. ถึง 20 x 20 ซม. ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทรงพุ่มของสายพันธุ์ที่ใช้

3.การใส่ปุ๋ย เมื่อกิ่งชำตั้งตัวแล้วควรเร่งให้มีการเจริญเติบโตทางลำต้น โดยใส่ปุ๋ยที่มีไนโตรเจนสูง เช่น แอมโมเนียซัลเฟต 1-2 ช้อนแกงต่อน้ำ 20 ลิตร รด 2 ครั้ง ห่างกัน 7-10 วัน และใช้ปุ๋ย 15-15-15 โรยตามร่องระหว่างแถวทุก 15 วัน เมื่อเกิดตาดอกให้ใช้ปุ๋ยอัตรา 1:2:1 เช่น สูตร 12-24-12 และเสริมด้วยปุ๋ยทางใบที่มีธาตุอาหารรอง เพื่อเร่งการออกดอก เมื่อถึงช่วงเก็บเกี่ยวควรงดการให้ปุ๋ยเพื่อให้ดอกมีคุณภาพดี แต่ก่อนตัดดอกก่อน 5-7 วัน ควรใช้โปแตสเซียมคลอไรด์ 1 ช้อนแกงละลายน้ำ 20 ลิตร รดที่ต้นเพื่อช่วยให้ก้านดอกแข็งแรงและบานทนขึ้น

การเด็ดดอกข้างและการเด็ดดอกที่ยอด

เพื่อให้ดอกเบญจมาศมีคุณภาพดีมีขนาดใหญ่จึงต้องมีการเด็ดดอกข้างเพื่อให้ได้ 1 ดอกต่อ 1 ต้น ต้องปลิดดอกข้างออกให้หมด โดยหงายมือขึ้นสอดง่ามมือระหว่างนิ้วชี้และนิ้วกลางเข้าที่กิ่งที่ต้องการปลิดดอกข้างทิ้งและใช้นิ้วหัวแม่มือกดที่ดอกตูมเข้าหาตัว ดอกก็จะหักและเริ่มเด็ดจากโคนกิ่งไปจนถึงยอดส่วนเบญจมาศชนิดดอกช่อจะเด็ดดอกแรกที่ส่วนยอดของลำต้นทิ้งโดยเด็ดตั้งแต่ตาดอกมีขนาดประมาณหัวไม้ขีดไฟ

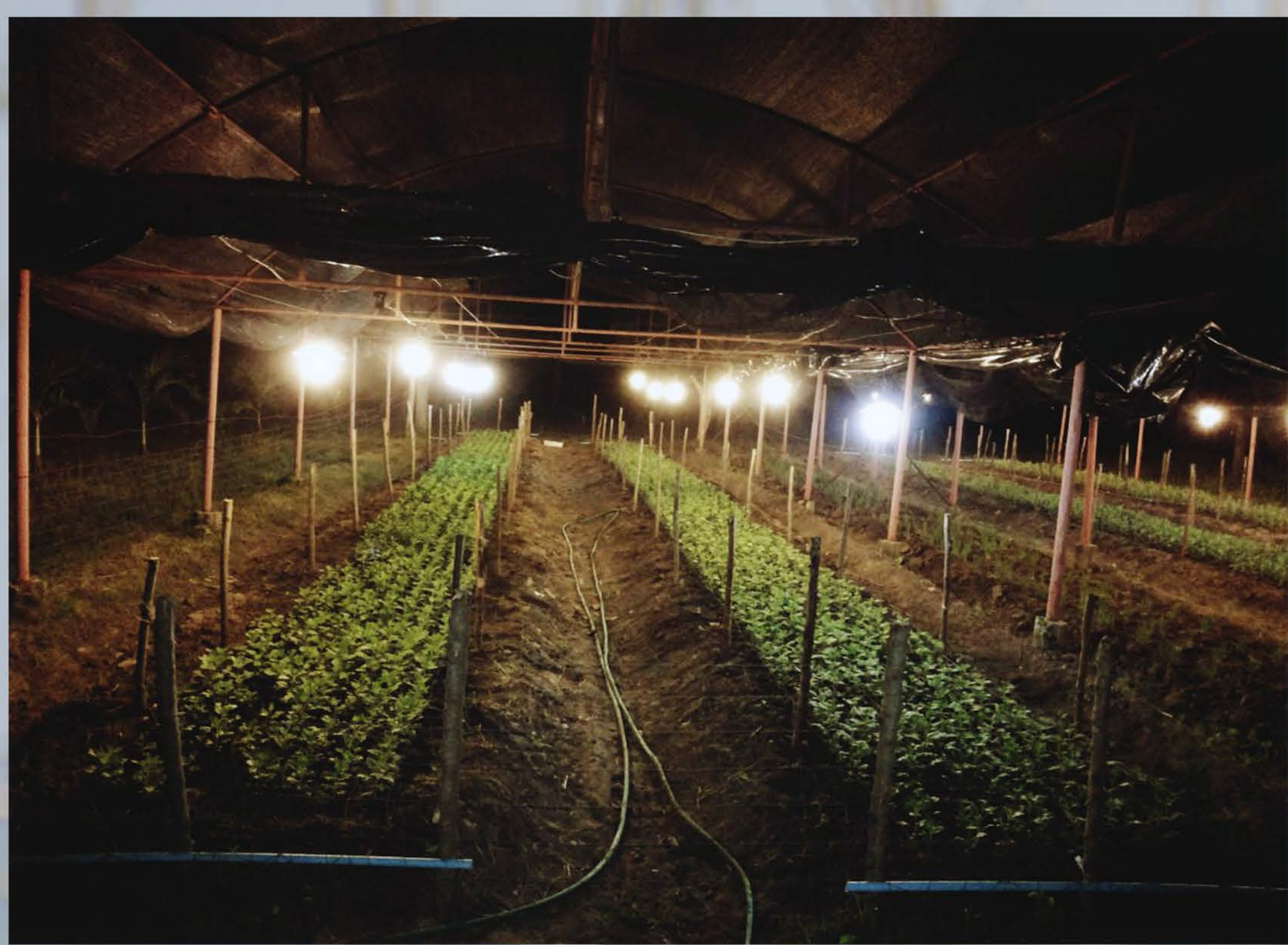
ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา
กองขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร

เลขที่ 85 ถนนเกษตร ตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา 30160 โทร./โทรสาร 0-4437-9617
website : <http://www.aopdt04.doae.go.th> E-mail aopdt04@doae.go.th

การควบคุมการออกดอก

พันธุ์เบญจมาศที่ปลูกเป็นการค้าส่วนใหญ่เป็นพวกวันสั้น คือสามารถสร้างตาดอกและเจริญเติบโตเป็นดอกได้เมื่อจำนวนช่วงแสงต่อวันหรือช่วงกลางวันน้อยกว่า 13.5 ชม. ดังนั้นเบญจมาศที่ปลูกในประเทศไทยซึ่งโดยทั่วไปมีช่วงกลางวันสั้นกว่า 13 ชม. จึงเกิดตาดอกเร็วทั้งที่เบญจมาศยังไม่สมบูรณ์เต็มที่ดอกที่ได้จึงมีคุณภาพที่ไม่ดี ดังนั้นเพื่อเป็นการยับยั้งไม่ให้เบญจมาศออกดอกเร็ว จึงต้องมีการเพิ่มจำนวนแสงต่อวันให้ยาวขึ้น โดยการติดตั้งหลอดไฟฟ้าให้แสง ตั้งแต่เวลา 22.00 น.- เวลา 01.00 น. เพื่อให้ช่วงมืดที่ยาวถูกแบ่งออกเป็น 2 ช่วง เป็นการยับยั้งการสร้างตาดอก เมื่อต้นสูงพอเหมาะประมาณ 30 ซม. จึงปิดไฟให้ต้นได้รับแสงตามปกติ เพื่อให้เกิดตาดอกและเป็นดอกต่อไป

การเก็บเกี่ยว

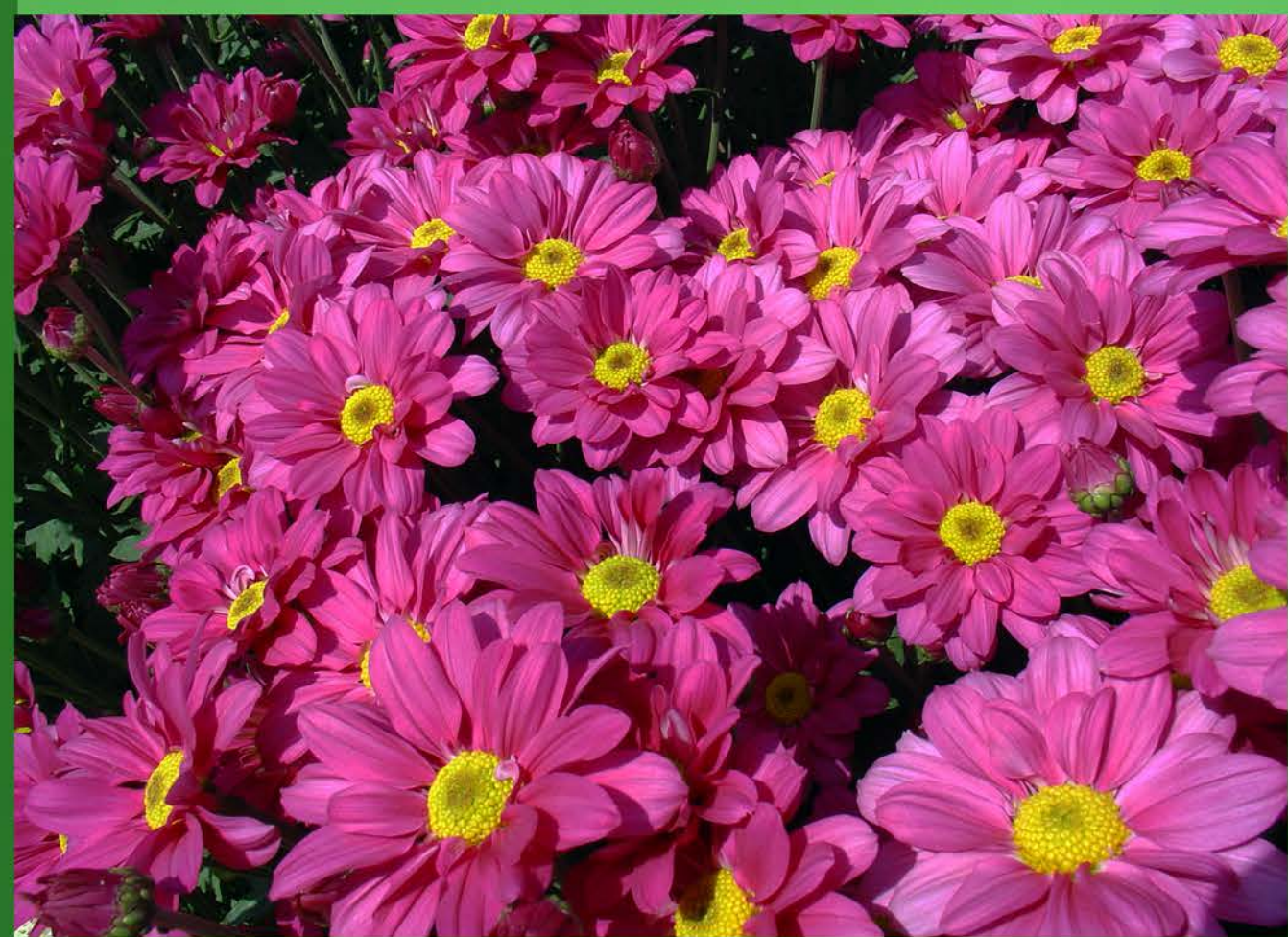
เพื่อให้ดอกเบญจมาศมีคุณภาพดีต้องเก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสม คือ ประภคตดอกเดี่ยวควรเก็บเกี่ยวในระยะที่ส่วนกลางของดอกยังบานไม่หมดเหลืออยู่ประมาณ 2 ซม. ส่วนประภคตดอกช่อถ้าเป็นดอกช่อชั้นเดียวควรเก็บเกี่ยวเมื่อส่วนของกลีบชั้นใน (Disk florets) พร้อมที่จะบาน ส่วนในดอกช่อแบบดอกซ้อนจะเก็บเกี่ยวเมื่อมีดอก จำนวน 3 ดอก บานประมาณ 1/2-3/4 ของการบาน โดยใช้มีดหรือกรรไกรตัดที่โคนกิ่งแล้วแช่น้ำทันที

ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา
กองขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร

เลขที่ 85 ถนนเกษตร ตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา 30160 โทร./โทรสาร 0-4437-9617
website : <http://www.aopdt04.doae.go.th> E-mail aopdt04@doae.go.th

ดอกเบญจมาศ (Chrysanthemum)

Reagan Splendid Dark (35)

Jaquar Perple (49)

Yuri (36)

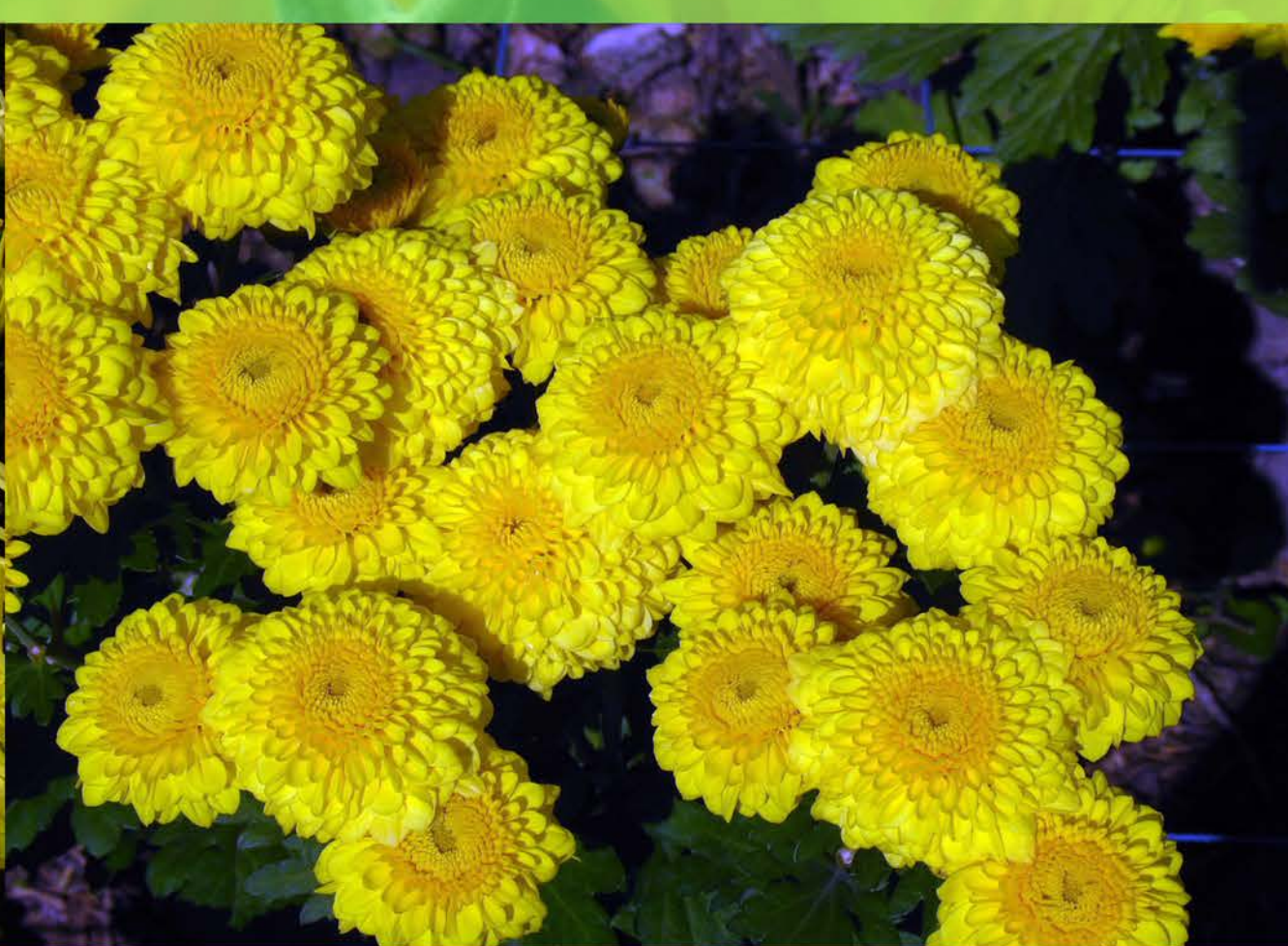
Jaquar Red (66)

Spider White (26)

Spider Yellow (42)

Cayman (45)

Remix Red (24)

Creamist (4)

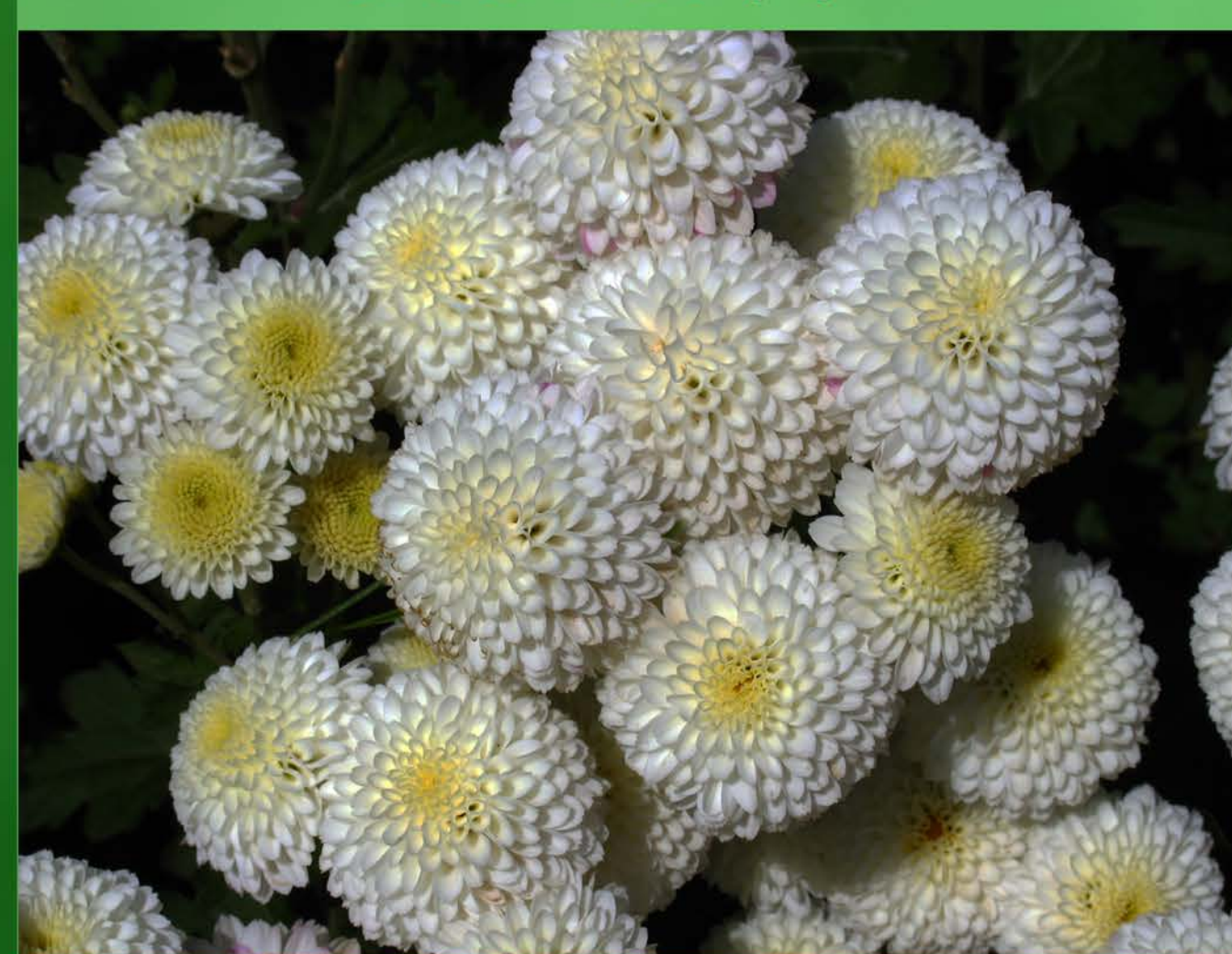
Virunga (015)

Regetta (40)

Bright Lameet (41)

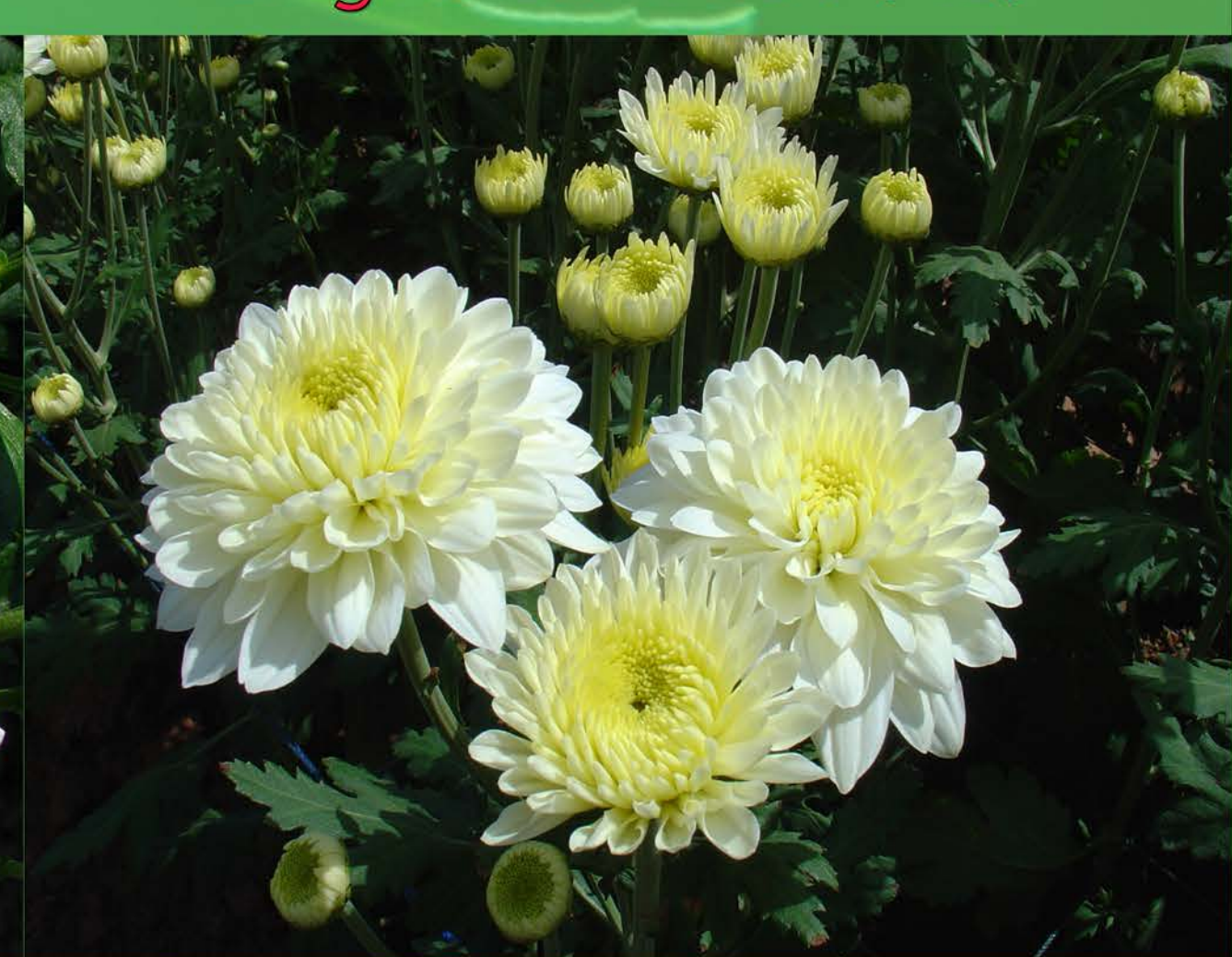
Faroe (29)

ฝาเบียร์ (89)

Monalisa White (51)

Polaris (7)

Rivalry White (90)

ชมพูหวาน 041 (61)

Reagan White (9)

Monalisa Dark (52)

ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา

กองขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร

เลขที่ 85 ถนนเกษตร ตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา 30160 โทร./โทรสาร 0-4437-9617

website : <http://www.aopdt04.doae.go.th> E-mail aopdt04@doae.go.th